

БӨЛІМ: ЖАЛПЫ РУБРИКА

Квазимемлекеттік сектор: Реформа - уақыт талабы

ЖАРИЯЛАНДЫ
06.12.2024СІЛТЕМЕ
https://bilimger.kz/171389/

Квазимемлекеттік сектор дегеніміз – мемлекет пен жеке меншік арасындағы аралық субъектілерді білдіреді. Бұл секторда мемлекет акцияларының немесе қатысу үлестерінің басым көпшілігі бар ұйымдар жұмыс істейді, бірақ олар толық мемлекеттік мекемелер ретінде саналмайды. Қазақстанда квазимемлекеттік сектор экономика мен қоғамның маңызды бөлігін құрайды. Оған ұлттық компаниялар, мемлекеттік кәсіпорындар мен басқа да заңды тұлғалар жатады.

Квазимемлекеттік сектордың маңызы:

1. Экономикалық тұрақтылық: Квазимемлекеттік сектор елдің стратегиялық салаларына инвестиция салып, экономиканы тұрақты дамытуға ықпал етеді. Бұл компаниялар инфрақұрылым, энергетика, көлік және басқа да маңызды секторларда қызмет етеді.

2. Жұмыс орындарын сақтау: Квазимемлекеттік сектор кәсіпорындары көбінесе үлкен жұмыс орындарын ұсынады, бұл елдегі жұмыссыздық деңгейін төмендетуге көмектеседі.

3. Мемлекеттік саясатты іске асыру: Мұндай сектор көбінесе мемлекеттің әлеуметтік-экономикалық саясатын жүзеге асыруда маңызды рөл атқарады.

Реформа қажеттілігі:

Қазіргі уақытта квазимемлекеттік секторды басқару жүйесі мен оның тиімділігіне қатысты бірқатар сындар айтылуда. Негізгі мәселелер қатарында:

• Тиімділік және ашықтықтың болмауы: Квазимемлекеттік сектор ұйымдары кейде мемлекет мүдделеріне сай емес, жеке топтардың мүдделеріне қызмет етуі мүмкін.

• Коррупция және басқарудың әлсіздігі: Бұл секторда жемқорлық пен басқару деңгейінің төмендігі әлеуметтік және экономикалық мәселелерді туғызуы мүмкін.

• Қаржылық тәуелділік: Мемлекет тарапынан үздіксіз қаржылық қолдау алу, сол арқылы нарықтық бәсекеге қабілеттілікті төмендетуі мүмкін.

Реформа бағыттары:

1. Басқаруды жаңғырту: Квазимемлекеттік секторды басқарудың тиімділігін арттыру үшін жаңа менеджмент әдістерін енгізу қажет. Бұл әсіресе кадрлар мәселесіне қатысты маңызды.

2. Ашықтық пен есептілікті арттыру: Сектордағы барлық ұйымдар мен кәсіпорындар ашық әрі есепті болу керек. Бұл мемлекеттік қаражаттың тиімді пайдаланылуын қамтамасыз етеді.

3. Жекешелендіру және бәсекелестікті арттыру: Мемлекет өз үлесін белгілі бір кәсіпорындардан шығару арқылы жеке меншік сектордың дамуына мүмкіндік беруі тиіс. Бұл инновациялар мен нарықтық бәсекеге қабілеттілікті арттырады.

4. Тұрақты мониторинг және бақылау жүйесі: Квазимемлекеттік секторды тиімді басқару үшін тұрақты бақылау мен мониторинг жүргізу қажет. Бұл заң бұзушылықтарды болдырмауға көмектеседі.

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың квазимемлекеттік секторды қатаң сынға алуы

Қазақстан Республикасының Президенті Қасым-Жомарт Тоқаев квазимемлекеттік сектордың жұмысын бірнеше рет қатаң сынға алды. Бұл сектор еліміздің экономикасында маңызды рөл атқаратынымен, оның тиімділігі мен ашықтығына қатысты көптеген мәселелер туындап келеді. Тоқаевтың сыны негізінен басқару жүйесі, қаржылық тәртіп, және қоғам алдындағы есептілік мәселелеріне қатысты болды.

Негізгі сындар:

1. Тиімділіктің төмендігі: Мемлекет басшысы квазимемлекеттік сектордың көптеген ұйымдары тиімді жұмыс істемейтінін атап өтті. Қаржылық және басқарушылық ресурстардың дұрыс пайдаланылмауы, сонымен қатар корпоративтік басқарудың әлсіздігі экономикадағы осы сектордың сапалы дамуына кедергі келтіреді.

2. Жемқорлық және лауазымды тұлғалардың жауапсыздығы: Мемлекет басшысы квазимемлекеттік секторда жемқорлық пен билік пен бизнес арасындағы байланыстардың дұрыс реттелмеуін атап өтті. Бұл жағдай өз кезегінде мемлекеттің ресурстарының тиімсіз жұмсалуына, бюджеттік қаржылардың заңсыз пайдаланылуына әкеп соғады.

3. Ақша қаражаттарының ысырап болуы: Президент квазимемлекеттік сектордағы қаржылық жоспарлаудың және бақылаудың жетіспеушілігіне назар аударды. Нәтижесінде мемлекет тарапынан бөлінген қаражаттар кейде тиімсіз жұмсалады, бұл

экономиканың басқа салаларында қажетті ресурстардың тапшылығына әкеледі.

4. Жекешелендіру мәселелері: Қасым-Жомарт Тоқаев квазимемлекеттік секторды жекешелендіру процесін тағы да сынға алды. Бұл процесс кешенді түрде жүзеге аспайды және жиі бюрократиялық кедергілер мен жемқорлықтың салдарынан тиімді жүзеге асырылмайды. Президент жекешелендірудің ашық әрі әділ өтуін талап етті.

Реформаға шақыру: Тоқаевтың сындары негізінде квазимемлекеттік секторды реформалау қажеттілігі айқын көрінеді. Ол бірнеше рет мемлекеттік бақылау мен мониторинг жүйесін жетілдіруді, қаржылық ашықтықты қамтамасыз етуді және басқару жүйесін жаңартуды атап өтті. Бұдан бөлек, Президент тиімді басқару мен кадрлық саясатты қайта қарауды, жемқорлыққа қарсы күресті күшейтуді және мемлекет пен бизнестің арасындағы шекараны айқындауды ұсынды.

Қорытынды:

Квазимемлекеттік секторды реформалау – Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық дамуына ықпал ететін маңызды қадам. Бұл сектордың тиімді жұмыс істеуі мемлекеттің тұрақты дамуына және халықтың әл-ауқатының артуына мүмкіндік береді. Реформалар тек экономикалық тиімділікті ғана емес, сонымен қатар қоғамның әлеуметтік сұраныстарына жауап беру үшін де маңызды.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Creating people advantage in the Public sector: transforming Government humanresources /Boston Consulting group (BCG)

2. Персоналды басқару бойынша мемлекеттік органдар қызметінің тиімділігін бағалау / ACSH, UNDP. 2017

3. Survey on Strategic Human Resources Management in Central/Federal Governments of OECD Countries. 2016

4. Қазақстанда мемлекеттік қызметшілерді ынталандыру / ACSH, UNDP. 2018

5. Decoding Global Talent / Boston Consulting group (BCG), 2018

6. Organizational culture and the public service, State of the public service series / IPA Institute of public administration. 2015

7. Мемлекеттік қызметті дамытудың жаһандық және өңірлік трендтері / ACSH, UNDP.
2018

8. Ұйымның персоналды басқару жүйесін зерттеу / Глухенькая Н.М., монография

Жарқынай Бакумек

ҚМ АА Күәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі
© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.